

Een openingspeech

Hallo, welkom bij de opening van deze expositie, getiteld *BAD – INSIDE OUT – FOR YOU*, ter gelegenheid van South Explorer.

Stichting B.a.d. heeft een paar gastateliers voor nationale en internationale kunstenaars. Ik ben zo'n gastkunstenaar. Ik ben Katinka van Gorkum. Hallo. Ik woon sinds half april daarboven, in studio 302. Ik ben hier komen wonen tijdens de lockdown en werd vrij laat bij deze expositie betrokken. Ik ken de kunstenaars die meedoen een beetje, maar hun werk nog niet zo goed. Je zou kunnen zeggen dat ik een outsider ben. Toch neem ik hier het woord.

Dit is een openingspeech voor een tentoonstelling waar je nooit fysiek naar binnen kunt, die te zien is vanaf de straat. Dit is een openingspeech waarin ik iets ga zeggen over een bromvlieg, en over perspectieven. Een openingspeech voor een tentoonstelling wiens deelnemers ik ken van namen op een plattegrond, spullen op de gang en conversaties in de keuken, soms over kunst, vaak over schoonmaken of eten of dingen waar iets mee moet. De stofzuiger is kapot. Het zout is al een paar weken op.

Ik ken de mensen in dit gebouw via de indeling van een keukenkast: ordeningsprincipes, ideeën over formaat, kleur en vorm. Een Delfts blauw bord hoort soms bij de grote borden, dan weer bij de kleine, en op sommige dagen is het een soepbord. Anderhalve meter lijkt in Nederland een kwestie van mening en relativiteit – bekeken vanuit het perspectief van mijn Hongaarse vriendin. Vorm en kleur zijn dat misschien ook.

Dit is een openingspeech van iemand die wel praat, maar niet goed meer weet wat te zeggen. Of wat het betekent om in je eentje het woord te nemen. Ik wil iets zeggen omdat ik denk dat het zin heeft om iets vanuit zoveel mogelijk perspectieven te proberen te bekijken.

Hannah Gadsby – een Australische comedian, schrijver en actrice, neemt in haar show met de titel *Nanette*, Picasso als voorbeeld van de problematische mythologie rondom de verhouding tussen kunstenaar en (vrouwelijke) muze, en laat zien wat we niet willen zien: dat zijn blik op de wereld, naast visionair op het gebied van kunst, ook misogyn, racistisch en homofoob was. Op één vlak is ze het wel met hem eens. Namelijk dat kunst de potentie heeft de wereld te veranderen. Het kubisme liet zien dat we de wereld niet vanuit één perspectief hoeven te bekijken, maar dat juist een veelheid aan perspectieven – van onder, boven, opzij, enzovoort – een sterk, zo niet sterker, beeld oplevert. Diversiteit, vervolgt Gadsby, is kracht. Verschil is een leermeester. Door bang te zijn voor verschillen leer je niets.

Oorspronkelijk ging deze speech over een bromvlieg. Over hoe ik tegen mijn vriendin zei: 'Als je heel lang naar een kamerplant kijkt, krijgt hij vanzelf allerlei parasieten.' Waarop zij zei: 'Je weet dat je het eigenlijk over kwantumfysica hebt?' En dat ik dat niet wist, maar dat ik hoopte dat ik, door in te zoomen, door te kijken naar de dingen die dichtbij zijn, vanzelf iets zou zeggen over een groter geheel, zonder pandemie, Black Lives Matter of de klimaatcrisis bij naam te hoeven noemen – want iets zeggen over die onderwerpen voelt overweldigend. En ook: waar kan ik me eigenlijk over uitspreken? Welke grenzen kent

mijn perspectief?

Dus ging de speech over een bromvlieg die per ongeluk mijn studio binnen vloog. En over wat hij dan zou zien. Mijn studio werd mijn hoofd, en de bromvlieg kwam terecht in een expositie – deze expositie – en zoemde van werk naar werk. De ruim drieduizend facetten waaruit de ogen van een vlieg bestaan werden de ramen van dit gebouw – een kubistisch schilderij, als je de bromvlieg diep in de ogen zou kijken – en tegelijkertijd: de expositie bekeken vanuit drieduizend verschillende perspectieven. Niet versplinterd, maar juist compleet in zijn complexiteit.

Er zullen geen drieduizend bezoekers komen. Geen drieduizend perspectieven, maar toch zeker meer dan dertig. Ook is dit is niet dé openingsspeech van deze expositie. Het is er één van de vele die er mogelijk zijn. Daar moet ik mezelf aan blijven herinneren. Ik kan niet alles zeggen. Dat hoeft ook niet. Mijn blik is niet neutraal of alziend. Dit is het perspectief van, om wat subcategorieën te noemen, een witte, biseksuele, vrouwelijke kunstenaar. Subcategorieën kunnen iets duidelijk maken over welke privileges ik juist wel of niet heb. Door ze te erkennen, kan ik inzicht krijgen, in wanneer ik beter kan luisteren of wanneer ik me juist uit moet spreken.

Ik wil iets zeggen omdat ik mijn perspectief wil toevoegen aan de perspectieven die hier al aanwezig zijn, omdat diversiteit, een veelheid aan perspectieven, belangrijk is. Ik wil onderdeel zijn van dit gesprek. Een gesprek dat blijft plaatsvinden, want een expositie is niet af en afgesloten na een opening. Deze expositie in het bijzonder gaat niet dicht. Hij zal vierentwintig uur per dag, zeven dagen per week geopend zijn. Er is geen dwingende looproute, en je mag zelf uitzoeken waar de ingang is.

Tot slot nog een tip voor het naar buiten jagen van een bromvlieg. Hoewel het internet vooral advies geeft over hoe je hem het snelste doodslaat, zijn er ook diervriendelijke alternatieven. Het branden van etherische oliën schijnt te helpen. En anders suggereer ik dat je, om het gezoem niet te horen, de radio gewoon heel hard zet, en alle ramen en deuren opent. Welkom.